

By Ignat Claudia

Franta este tara cu un vechi si stabil sistem judiciar , care la acest moment cunoaste doua sisteme de jurisdicție: jurisdicțiile de drept comun realizate prin intermediul instantelor judecatoresti in fruntea carora se afla Curtea de Casatie si jurisdicțiile administrative ce au in frunte Consiliul de Stat . Cele doua sisteme au deplina autonomie, neexistand intre ele nici un raport de subordonare sau vreo forma de control reciproc. Acesta este si motivul pentru care conflictele de ompetenta ale instantelor se rezolva de Tribunalul de conflicte- un tribunal special organizat, alcatuit din judecatori din ambele jurisdicții.

Jurisdicțiile de drept judiciar

Sistemul judiciar francez este caracterizat de existenta unor instante specializate de fond sau de prim grad urmate de curtile de apel. Jurisdicțiile civile, comerciale si sociale cuprind Les tribunaux de grand instance- tribunale de mare instanta in numar de 181 incluzand tarile de peste mari, in anul 1985, les tribunaux de instance-tribunale de instanta in numar de 471 in 1985, les tribunaux d commerce-tribunale comerciales Conseils de pru hommes-tribunalele muncii, les tribunaux paritaire de baux ruraux- tribunale agricole sau pentru bunuri rurale, les jurisdiction en matiere de securite sociale-jurisdicțiile in materie de securitate sociala.

Tribunalele de mare instanta, sunt instante de drept comun, corespondentele judecatoriei in dreptul roman.Sunt conduse de catre un presedinte si alcatuite decel putin un judecator, un judecator de instructie si un procuror.

Competenta sa materiala acopera solutionarea tuturor cauzelor civile mai putin cele date de lege in competenta altor instante, existand si unele limitari functie de natura litigiilor sau de valoarea pretentiilor invocate. Aceste tribunale au si o competenta exclusiva privitoare la starea persoanelor si la relatiile de familie, actiunile reale imobiliare, materia executarii silite, a proprietatii corporale sia procedurilor colective deschise impotriva persoanelor juridice.

Competenta teritoriala are ca regula existenta unui tribunal in fiecare departament, dat pot fi mai multe functie de numarul populatiei si de caile de acces la aceste instante.

Tribunalele de instanta sunt jurisdicții pentru mici creante, a caror functionare este controlata de presedintele tribunalului de mare instanta in carui raya teritoriala se afla.

Competenta lor materiala mai acopera si litigii privind granituiria si servitutile Judecatorul de instanta are pe linga atributiile jurisdictionale si unele nejurisdictionale precum autentificarea si eliberarea unor acte de notorietate.

Tribunalele comerciale sunt jurisdicii (in numar de 227) ce functioneaza in Franta din secolul al XV-lea. Judecatorii consulari ce-si desfasoara activitatea in cadrul acestor tribunale sunt alesi dintre comercianti, bineinteles daca indeplinesc anumite conditii legale, pentru un mandat de 2 ani, cu posibilitatea reinnoirii pe perioade de 4 ani. Acesti judecatori consulari nu au retributii pentru aceasta activitate. Competenta tribunalelor comerciale priveste diferentialele dintre comercianti., iar in litigiile comerciale cu valoare de cca 2000 Euro, instanta are competenta exclusiva, judeca in prima si ultima instanta. Pentru abateri disciplinare judecatorii consulari sunt sanctionati chiar cu decaderia din dreptul de exercitare a functiei.

Tribunalele de munca , sunt instante de drept comun in materia litigiilor de munca cu rolul de a solutiona , cu putere de lucru judecat litigiile dintre angajati si angajatori si de a incerca concilierea partilor. Aceasta procedura de conciliere constituie practic o prima faza obligatorie a judecatii, in care biroul de conciliere -o sectie speciala, incearca obtinerea unei solutii amiabile. Daca aceasta nu este obtinuta se trece la judecarea cauzei de catre un complet format din 2 consilieri de munca ai salariatilor si 2 ai patronatelor. In aceasta materie este instituita regula paritatii, adica hotararea trebuie data intotdeauna de cei 4 membri. Ai biroului de judecata. Divergentele acestora determina repunerea pe rol si prezidarea completului de catre un judecator delegat dela tribunalul de instanta

Acesti consilieri au o dubla calitate de judecatori alesi si de salariati in cadrul unei activitati profesionale.

Competenta teritoriala este functie de locul unde s-a prestat activitatea,. Competenta materiala acopera litigiile izvorate din contractul de munca dintre angajat si angajator.

Tribunalele paritare de bunuri rurale, functioneaza cate unul in circumscriptia fiecarui tribunal de instanta.. Ele sunt jurisdicii de prima instanta , cu exceptia litigiilor cu valoare pana la 2000 E, unde judeca si in ultima instanta. Este alcatuit dintr-un presedinte-judecator la tribunal deinstanta, si de 4 asistenti-asesori, doi din partea arendasilor si doi din partea chiriasilor. Sunt jurisdicii intermitente, cu o activitate nepermanenta, in sesiuni ocazionale

Jurisdictionile de securitate sociala cuprind de fapt o jurisdicie sociala si una medicala.

Aceste tribunale au o competenta generala, solutionand toate litigiile dintre organisme de securitate sociala si beneficiarii acestora, iar in litigii cu valoare de max 2000 E, judeca si in ultima instanta.

Competenta lor teritoriala se intinde asupra circumscriptiei teritoriale a unui organism de securitate sociala.

In alcatuirea acestui tribunal intra un judecator si 2 asesori numiti pe un

mandat de 3 ani , unul reprezentand salariatii, celalalt, patronatele.
Jurisdictia medicala, solutioneaza litigiile privind invaliditatea, incapacitatea de munca, ingrijiri medicale, malpraxis, functionand in fiecare directie regionala. Hotararile date de tribunalul contenciosului de incapacitate se solutioneaza de Curtea nationala pentru incapacitate si asigurari pentru accidente de munca

Jurisdictiile penale franceze sunt jurisdictii de instructie si de judecata .

Jurisdictiile de judecata se impart la randul lor in jurisdictii de drept comun si de exceptie.

Jurisdictiile de instructie nu au o activitate proprie procesului penal, implicand detriminarea probelor , stabilirea vinovatiei, luarea masurilor de arestare a invinuitului si inculpatului. In materie penala , pentru protectia libertatilor cetatenesti si in spiritual si litera art 6 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului, instruirea si judecata se fac de organe diferite.

In dreptul comun, judecatorul de instructie este un magistrat al tribunalului de mare instanta, numit prin decret presedential , cu puteri de informare si instructie. El este un anchetator, avand atributia de a strange probe privind existenta infractiunii si a vinovatiei persoanei cercetate. In desfasurarea activitatii sale poate da ordonante pentru luarea unor masuri precum detinerea provizorie sau trimiterea in judecata.

Aceasta jurisdictie este de prima instanta, un al doilea grad jurisdictional fiind camera de acuzare formata din trei magistrade ai curtii de apel. Presedintele acesteia are atributii de control a cabinetelor de instructie, sau supravegherea locurilor de retinere. Camera judeca apelurile formulate impotriva ordonantelor date de judecatorul de instructie.

Jurisdictiile penale de judecata

Contraventiile se judeca de Tribunalul de politie . adica tribunalul de instanta competent sa judece si cauze penale.

Tribunalul corectional reprezinta practic sectia penala a tribunalului de mare instanta, avand acelasi sediu si eceesi competenta. Competenta materiala cuprinde exceptional si contraventiile conee delictelor judecate. Este alcatuit din trei judecaori, un presdinte si doi asesori.

Curtea cu jurati este o instanta de drept comun in materia faptelor calificate drept crime, exceptind crimele facute de minori, militari si ministri. Ea este fomata din 3 judecatori de profesie si 9 jurati. Sunt incompatibili cu calitatea de jurat membri Guvernului, parlamentului, magistratii, membrii prefecturii functionarii din politie si militarii active, procedura de alegere fiind tragerea la sorti.

Exista si jurisdictii penale specializate precum Tribunalele pentru minori, Tribunalele militare .

Inalta curte de Justitie ca jurisdictie politica este alcatuita din parlamntari,

avand competenta in judecarea crimelor de inalta tradare facute de presedintele Republicii, iar Curtea de Justitie a Republicii formata din 15 magistrati judeca crimele si delictele membrilor Guvernului in exercitarea functiilor lor.

Revenind la Tribunalele militare, legea franceza a dispus in C Proc pen ca in timp de pace cauzele cu militari sunt instrmentate si judecate de jurisdicitiile de drept comun, iar acestea din urma, compuse din magistrati specializati in materie militara, au competenta speciala de a judeca infractiunile comise de militari in exercitiul serviciului lor.

Corespondente in sistemul roman sunt tribunalele militare si tribunalele militare teritoriale a caror competenta este stabilita in art 27, 28 Cod Proc Penala, putand functiona ca prime instante, instante de apel sau de recurs. La noi, aceste instante au fiecare statut de unitate militara, cu indicative propriu.

Spre deosebire de sistemul judiciar francez, sistemul romanesc, este unitar ca si organizare ambele avand insa ca obiectiv asigurarea respectarii dreptului la un proces echitabil si judecarea proceselor in mod impartial si independent. Dreptul procesual roman are ca personaj principal intotdeauna judecatorul, indiferent ca este vorba despre o instanta civila, penala, comerciala.

La baza piramidei sistemului romanesc se afla judecatoriile, care functioneaza ca prime instante. Ele sunt organizate ca instante fara personalitate juridica, prin Legea 304 /2004, art 38-40

Competeta materiala a judecatoriilor este prevazuta in chiar art. 1 din C. Proc Civila care spune ca :*Judecatoriile judecă:*

1. în primă instanță, toate procesele și cererile, în afară de cele date prin lege în competența altor instanțe;

2. plângerile împotriva hotărârilor autorităților administrației publice cu activitate jurisdicțională și ale altor organe cu astfel de activitate, în cazurile prevăzute de lege;

3. în orice alte materii date prin lege în competența lor dar si in Codul e procdura penala.

Judecatoriile pot avea in organizarea lor sectii complete specializate pentru minori si familie.

Instanta ierarhic superioara este tribunalul, instanta cu personalitate juridica, organizata la nivelul fiecarui judet. In cadrul tribunalelor functioneaza sectii sau dupa caz complete specializate pentru cauze civile, penale, comerciale, cauze cu minori si de familie, cauze de contencios administrativ si fiscal, conflicte de munca si asigurari sociale iar acolo unde este necesar sectii maritime si fuviale sau marci si inventii sau altele.

In ultimii ani se incearca infiintare achiar a tribunalelor specializate,(in prezent exista 4 asemenea tribunale) cu personalitate juridica, ce preiau tribunalului cauzele in domeniul in care se infiinteaza, tinzand oarecum spre modelul francez. Tribunalul roman este atat o prima instanta, o instanta de apel si o ultima

instanta in cazurile limitativ prevazute de lege.

Competenta materiala a tribunalelor este reglementata de dispoz. Art 2 Cproc civila dar de Codul de procedura penala

Curtile de apel sunt in numar de 15 , sunt persoane juridice distincte, avand in circumscriptia fiecareia cateva tribunale judetene si tribunale specializate In cadrul lor pot functiona sectii sau complete specializate.Competenta sa materiala este prevazuta in art 3 Cproc civila , iar in materie penala ar 28 ind 1 C proc penala.

Ele sunt al treilea grad e jurisdictie , in vreme ce curtile de apel franceze reprezinta de regula unica instanta de apel , al doilea si totodata ultimul grad de jurisdictie. Presedintii Curtilor de apel au calitatea de ordonator de credite secundar, au atributii de coordonare si control ale administrarii instantei.

Completele de judecata sunt formate dintr-un singur judecator la cauzele in prima instanta, doi la judecarea apelului si trei judcatori la judecarea recursului indiferent de tipul instantei unde se judeca.

Principiile fundamentale ale organizarii sale in Franta sunt :excluderea apelului pentru mici afaceri si faptul ca intotdeauna al doilea grad de jurisdictie este Curtea de Apel. Ori in dreptul nostru aceasta competenta materiala de a judeca apelul nu apartine exclusiv Curtii, din contra regula este judecarea recursului de Curtea de Apel romana.

In Franta curtile de apel sunt formate din judecatori de profesie, numiti consilieri.Prim presdintele Curtii are atributii aministrative si jurisdictionale. Sectiile specializate sunt conduse la randul lor de un presedinte de sectie.Completul de judecata este format din trei consilieri.

Cea mai inalta instanta din cadrul sistemului judiciar francez este Curtea de Casatie, care are 6 sectii: 5 civile si una penala. Cele civile sun la randul lor specializate in 3 civile, una cimercial-financiara si una sociala.Prim presedintele Curtii prezideaza dezbaterele, are puteri administrative importante si este presedintele Consiliului Superior al Magistraturii. Fiecare sectie are un presedinte ce conduce dezbaterele sectiei si repatizeaza cauzele, iar consilierii Curtii sunt judecatori de profesie. Ea este o instanta de control judiciar , pronuntandu-se asupra legalitatii hotararilor pronuntate de Curtile de apel si exceptional a celor date de tribunale ca ultima instanta, fiind de fapt o jurisdictie de casatie

Judecatorul instantei supreme face un examen critic cu privire la chstiunile de drept si nu a celor de fapt. Instanta poate da avize asupra interpretarii corecte a unor dispozitii legale ce creeaza probleme.Decizia data insa nu este obligatorie pentru instanta ce a solicitat avizul.

In Romania, Inalta Curte de Casatie si Justitie este singura instanta suprema, fiind organizata in 4 sectii: civila si de proprietate intelectuala, sectia penala, sectia comerciala si sectia de contencios administrativ si fiscal) Conducerea ei se exercita presedinte, vicepresedinte si colegiul de conducere iar judecarea cauzelor se face de complete formate din 3 judecatori ai aceleiasi sectii, din complete de 9 judecatori specializati in functie de natura cauzei

sau de Sectiile Unite. In acest ultim caz, la judecata trebuie sa ia parte cel puțin doua treimi din numarul judecatorilor in functie, iar decizia e luata cu majoritatea voturilor celor prezenti.

Jurisdicțiile administrative in Franta. Consiliul de stat ca instanta suprema administrativa, are o functie executiva si una jurisdictionala., fiind format din auditori, maitre de requetes, consilieri de stat si consilieri de stat in serviciu extraordinar.

Aceasta jurisdictie isi pastreaza o competenta de fond determinata de lege, comportandu-se in materie administrativa ca un judecator de casatie , instanta suprema. Curtile de apel administrative sunt instante inter regionale de drept comun, deciziile tribunalului administrativ pot fi atacate cu recurs in casatie la Consiliul de Stat.

Tribunalele administrative sunt instante de drept comun ce desfasoara o activitate cu caracter jurisdictional dar separate de jurisdicțiile judiciare.

Ministerul Public francez vegheaza la respectarea ordinii publice , apararea interesului social si alicarea corecta a legii. El este organizat pe linga toate jurisdicțiile, existand cate un parchet pe linga fiecare tribunal, condus de un procuror al Republicii. Pe linga fiecare Curte de Apel exista un Parchet General , si unul pe linga Curtea de Casatie. Parchetul General de pe linga curtea de apel este condus de un procuror General, avand in subordine ca magistrati avocati generali si substituti generali. La Parchetul Curtii de Casatie exista doar avocati generali.

Procurorii sunt organizati ierarhic, subordonati ministrului de Justitie la fel ca in sistemul roman. Mai mult, si procurorul francez si cel roman au posibilitatea de a promova si exercita actiunea penala in calitate de parte in proces, iar in procesul civil pot promova sau interveni in actiuni determinate de lege.

Ministerul public roman este alcatuit din parchete ce functioneaza pe linga fiecare judecatorie, tribunal, curte de apel sau instanta civila sau militara.

Parchetele de pe linga tribunale si curti de apel au personalitate juridica, fiind structurate in sectii ce pot fi si ele impartite in servicii si birouri.

Parchetele de pe linga Curti sunt conduse de procurori generale , iar cele de e linga tribunale de prim procurori Parchetul de pe linga Inalta Curte are sectii servicii si birouri conduse de procurori sefi, inclusiv pentru combaterea infractiunilo facute de militari. Tot aici functioneaza Directia de Investigare a Infractiunilor de Criminalitate Organizata si Terorism cu o activitate reglementata de Legea 508/2004 si Departamentul national Anticoruptie, ale carui atributii, competenta , structura si organizare sunt stabilite in OUG 43/2002. si legea 304/2004.

Consiliul Superior al Magistraturii francez este un organism democratic cu o functie administartiva de recrutare si numire a judecatorilor si o functie

disciplinara. Omologul sa roman, este definit ca garant a realizarii justitiei, avand o functie de instanta de judecata pentru solutionareacontestatiilor formulate de magistrati impotriva hotararilor date de sectiile CSM, dar nu in materie disciplinara.

Cele doua sisteme de drept francez si roman in multe puncte deosebite, au insa si institutii asemanatoare sau chiar identice, lucru justificat si de influentele puternice ale Frantei asupra sistemului nostru juridic si judiciar de-a lungul istoriei.

Bibliografie:

1. Ioan Les Sisteme judiciare comparate, Ed ALL Beck, Bucuresti 2002
2. Viorel Ciobanu, G Boroii Drept procesual civil. Curs selectiv. Ed C H Beck, Bucuresti 2009
- 3 Gabriel Boroii Codul de procedura civila comentat si adnotat Ed Ch Beck Bucuresti 2001
- 4.Ion Neagu Tratat de procedura penala .Partea generala Ed Universul Juridic Bucuresti 2008